

EL QUE PASSA A PORTUGAL ES QUEDA A PORTUGAL

Héctor Sánchez Margalef, investigador, CIDOB
(Barcelona Centre for International Affairs)
[@sanchezmargalef](#)

Quatre anys després i a punt de celebrar noves eleccions, què podem esperar a Portugal? Qui ha sortit guanyant i perdent de la geringonça? Es repetirà? Portugal ha estat realment l'oasi d'esquerres que alguns han volgut veure? Es possible replicar-lo a altres llocs?

590

SETEMBRE
2019

Fa quatre anys vam ser testimonis d'un fet insòlit al racó més occidental d'Europa. Un partit socialista es posava d'acord no amb un, sinó amb dos partits a la seva esquerra, per arribar al poder a Portugal tot i haver perdut les eleccions. Es va formar la *geringonça*, que va suposar la firma de tres acords del Partit Socialista Portuguès (PS, de caire socialdemòcrata) amb cada un dels seus potencials aliats, i per separat: el *Bloco de Esquerda* (BE, esquerra alternativa), el Partit Comunista Portuguès (PCP), i el Partit Ecologista (que s'integra en coalició amb el PCP a les eleccions).

El fet va ser insòlit perquè per primera vegada la força més votada no governaria a Portugal; i més increïble encara, el PS i el PCP es posaven d'acord; el que no havia succeït (a nivell nacional) des de la restauració de la democràcia el 1974. No es pot oblidar que el PCP es defineix encara com un partit marxista-leninista que, en el seu moment, no va abraçar l'eurocomunisme. L'oposició, el Partit Social Demòcrata (PSD, liberal conservador) i el Centre Social Democràtic-Partit Popular (CDS-PP, conservador), ni podien ni s'ho volien creure; és més, tant ells com diferents observadors i analistes externs albergaven seriosos dubtes de que l'aliança parlamentària pogués durar tota la legislatura com finalment així ha estat.

Fa quatre anys, la Unió Europea mirava amb desconfiança a Portugal per por a que es convertís en una nova Grècia. Partits conservadors temien que el sud d'Europa estigués girant a l'esquerra i somiadors d'esquerres miraven cap a Portugal amb esperança. En aquell moment es preguntaven: si a Lisboa s'han posat d'acord, per què no a la resta del continent? Durant quatre anys s'ha parlat del model portuguès per intentar emular

pactes de forces d'esquerra. Malgrat tot, sembla que a la *geringonça* li costa creuar la frontera i que el que ha passat a Portugal, de moment, es queda a Portugal.

Quatre anys després, què podem esperar a Portugal? Qui ha sortit guanyant i perdent en aquesta aliança? Es repetirà? Portugal ha estat l'oasi d'esquerres que alguns han volgut veure? Es possible replicar el model a altres llocs?

Sabem amb certesa que les pròximes eleccions les guanyarà el Partit Socialista, falta saber per quant. Si hi ha alguna cosa que pot impedir la majoria absoluta dels socialistes són les vagues, especialment les del sector educatiu, una font de votants dels partits d'esquerra. El Partit Comunista i el seu sindicat afí, el CGTP, i el *Bloco de Esquerda*, han agitat les vagues conscients de que en elles estan les seves possibilitats de mantenir la influència en el futur. Per altra banda, la dreta no és rival pel PS en aquest moment. La raó principal és la lluita interna al partit després del cop que va suposar perdre el govern al 2015 després d'haver estat la força més votada. El lideratge ha acabat en mans de Rui Rio, exalcalde de Porto, que no ha sabut dotar al PSD d'un discurs d'oposició creïble, i que ha combinat el pal amb la pastanaga a l'hora de tractar amb el govern de Costa.

El primer ministre, tot i els escàndols que l'han afectat més o menys directament (incendis, quatre remodelacions del gabinet, les vagues o el *familligate* entre d'altres), veu com el present somriu a Portugal (tampoc els altres partits han estat exempts d'escàndols). Els números macroeconòmics llueixen millor que mai, les eleccions municipals celebrades a meitat de legislatura van avalar el bon rumb dels socialistes i les eleccions europees del 2019 van confirmar la seva posició de prevalença. Si el PS pot escollir, escollirà al BE com a soci preferent per davant del PCP, i és probable que als comunistes –que han deixat la porta oberta a repetir l'experiència si és necessari– no els hi sembli malament tornar a l'oposició després de veure com tant a les municipals com a les europees el BE els ha avançat electoralment.

Ara bé, el que ha funcionat a Portugal i pot tornar a funcionar la propera legislatura té difícil rèplica a altres països. El primer motiu és que la distància que separa el PS del seu perseguidor immediat a l'esquerra sempre ha estat més gran que entre altres formacions d'esquerra del sud d'Europa; i, per tant, no hi ha disputa sobre qui seguirà sent la força hegemònica en el centre-esquerra. Per això, al PS no li ha tremolat el pols a l'hora d'aprovar lleis significatives per al PCP i el BE, com la reforma laboral pactada amb la dreta, perquè el cost electoral era relatiu. En general, però, el PS ha mimat molt les seves relacions amb els dos socis parlamentaris. Malgrat que han desenterrat la destrala de guerra en període electoral, tampoc han dubtat d'enterrar-la quan ha convingut. Aixecar-se de la taula de negociació mai ha estat una opció, ni quan el govern socialista va apostar per rescatar el banc Banif tot just amb l'aliança acabada de néixer, ni en els diferents desacords per mesures fiscals que s'han anat succeint durant tota la legislatura amb vots oposats al parlament. El suport a l'executiu s'ha mantingut.

Un altre dels motius que ha fet funcionar el model portuguès és que tot i que els components de la *geringonça* tinguessin diferents visions del món pel que fa a la política internacional i la Unió Europea, el BE i el PCP no

han qüestionat en excés ni tampoc influït en la política del PS. A més, a nivell intern el consens sobre el rumb a seguir sempre ha estat més clar tot i els matisos. En el cas portuguès, que els partits a l'esquerra del PS s'hagin mantingut fora del govern ha estat un encert per a tothom: s'ha esgotat la legislatura, no hi ha hagut discrepàncies de fons en el si de l'executiu i ha permès al BE i al PCP marcar perfil propi sense desestabilitzar massa al govern.

I, malgrat tot, no existeix un oasi d'esquerres a la desembocadura del Tajo; estructuralment no ha canviat res a Portugal, ni hi ha un qüestionament essencial del capitalisme. El model portuguès, el que sí ha demostrat, és que la cooperació entre partits de centre-esquerra i d'esquerra és possible, a més de beneficiosa per la societat, sense ser una ruïna pel país. Però també ha resultat ser un exercici genuí difícil de traslladar a un altre lloc. Qui vulgui imitar a Portugal faria bé de buscar el seu propi model.